

Datum 2025-10-24
Diarienummer 2025/0469
Ert diarienummer Ju2025/01973
Handläggare Addi Svarogic

Justitiedepartementet
Enheten för brottmålsärenden och internationellt
straffrättsligt samarbete
103 33 Stockholm

Yttrande över promemorian Tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands (Ju2025/01973)

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar. MFD lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

MFD delar promemorians bedömning att förslagen kan bidra till att avhjälpa den akuta kapacitetskrisen inom Kriminalvården och därmed till att upprätthålla ordning och säkerhet i svensk kriminalvård. Samtidigt finns det ur ett funktionshinderperspektiv risker som måste hanteras för att säkerställa att Sverige uppfyller sina internationella åtaganden enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD).

En stor andel av de intagna i svenska kriminalvårdsanstalter har någon form av funktionsnedsättning. Förslagen väcker därför frågor om hur jämlika förutsättningar för vård, rehabilitering och rättssäkerhet kan garanteras i den mottagande staten. Promemorian ger få konkreta garantier för hur dessa rättigheter ska säkerställas i praktiken. MFD bedömer att dessa frågor måste förtydligas innan förslagen genomförs.

Myndighetens synpunkter

Myndigheten för delaktighet bedömer att förslaget på kort sikt kan bidra till att avlasta den svenska kriminalvården, men förslaget innebär samtidigt vissa utmaningar ur ett rättighets- och tillgänglighetsperspektiv. Enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) har personer med funktionsnedsättning rätt till frihet, personlig säkerhet och vård på lika villkor som alla andra. I promemorian saknas dock en tydlig analys av hur dessa rättigheter ska kunna garanteras vid tillfällig verkställighet utomlands, särskilt när det gäller

vårdens kvalitet, rehabiliteringens innehåll, tillgång till hjälpmedel och kommunikationsstöd samt möjligheten till kontakt med svenska myndigheter på ett tillgängligt sätt.

Enligt kriminalvårdens egna statistik¹ är förekomsten av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar mycket högre bland kriminalvårdsklienter än bland befolkningen generellt, 25–40 procent jämfört med 5 procent. Av den anledningen är det avgörande att Kriminalvården under den inledande verkställigheten i Sverige identifierar neuropsykiatriska funktionsnedsättningar hos personer som kan komma bli aktuella för verkställighet utomlands, i synnerhet hos unga vuxna. Förekomsten av intellektuell funktionsnedsättning inom kriminalvården är inte kartlagd på samma sätt, och det saknas därmed tillförlitlig statistik för jämförelse med befolkningen i stort. Det som dock går att konstatera är att intagna med intellektuell funktionsnedsättning kan ha särskilda behov när det gäller kommunikation, inläring och förståelse av rutiner och regler. Dessa behov kan i viss utsträckning tillgodoses inom den svenska kriminalvården, men det är oklart om motsvarande förutsättningar finns vid anstalter utomlands.

MFD välkomnar att Kriminalvården enligt lagförslaget ska beakta om en intagen med funktionsnedsättning riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda vid verkställighet utomlands. Likaså är det positivt att tillfällig verkställighet utomlands inte betraktas som ett lämpligt alternativ för personer med omfattande behov av hälso- och sjukvård, behov av kontinuerlig läkemedelsbehandling som inte kan garanteras i den mottagande staten eller behov av specialistvård.

När det gäller hälso- och sjukvården anges i promemorian att ansvaret övergår till mottagarstaten. Svensk lagstiftning används som referens för begreppet god vård, men det saknas garantier för att vården faktiskt kommer att bli likvärdig. Kriminalvården måste säkerställa att personer med funktionsnedsättning inte hamnar i en sämre position i en verkställighet utomlands genom att kartlägga den mottagande statens möjligheter att tillgodose intagnas behov, samt genom att kontinuerligt följa upp de intagnas situation. Den svenska kriminalvården har länge arbetat för att intagna med funktionsnedsättning ska ha likvärdiga förutsättningar och möjligheter till rehabilitering inom anstalterna, bland annat genom anpassning av vårdprogram, lokaler och annan verksamhet. För personer med funktionsnedsättning finns det en stor risk för bristande kontinuitet och andra negativa konsekvenser om förutsättningarna ändras avsevärt eller försämras vid en verkställighet utomlands.

MFD bedömer det som positivt att personer som avtjänar straff utomlands ska anses vara fortsatt bosatta i Sverige enligt socialförsäkringsbalken. Detta förhindrar att de förlorar sin rätt till viktiga insatser och socialförsäkringsförmåner under verkställigheten.

¹ Kriminalvården (2013). ADHD i Kriminalvården. Sammanfattningsrapport.

Sammantaget anser MFD att promemorians förslag är välmotiverade utifrån den akuta platsbristen inom Kriminalvården, men de behöver kompletteras med tydliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning inte förlorar tillgången till sina rättigheter och att Sveriges internationella åtaganden efterlevs fullt ut.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), avdelningschef Pernilla Börjesson och utredare Addi Svarogic (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Malin Ekman Aldén
TITEL, ORGANISATION:	Generaldirektör, Myndigheten för delaktighet
TID:	2025-10-24 12:16:57 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	E-post (malin.ekman-alden@mfd.se)
IDENTIFIKATIONS-ID:	fb679f33ac904d23bf1dadd225214761

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2025-10-24 12:17:02 +02:00
Ref: 264625SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)